

אולי "הניצחון המוחלט" על חמאס כבר הושג

written by פרופ' זכי שלום | 05.07.2026

רבים תוהים מדוע ישראל אינה יוזמת מערכה להשמדה מוחלטת של החמאס, בטח כאשר הממשלה חרטה כידוע על דגלה את הנוסחה של "ניצחון מוחלט", המזוהה במידה רבה עם הנוסחה של כניעה ללא תנאי, זו שבנות הברית כפו על מדינות ציר הרשע במלחמת העולם השנייה.

מדוע ישראל אינה מממשת יעד זה למרות שהוא נתון בידה? מדוע היא מוכנה להמשיך ולספוג קיתונות של ביקורת על כך שהיא לא הצליחה להגיע להכרעה בשום זירה, ובעיקר לא בזירת עזה? הזירה שיזמה את המערכה מראשיתה?

חוקר בכיר בשם ג'סר אבו מוסא מציע תזה מעניינת, קצת "מחוץ לקופסה" לגבי מדיניות ישראל כלפי החמאס. במאמר בכתב העת היוקרתי "פוריין אפרס" הוא מציע פרשנות המייצגת משב רוח רענן בתוך מבול הפרשנויות בנושא.

החוקר טוען שהדימוי של חמאס כארגון שעדיין מסוגל לשלוט בעזה, להשתקם, לאיים על ישראל ולחזור למעמדו הקודם? הוא "פיקציה נוחה".

לטענתו, ישראל השמידה לא רק שכבת הנהגה אחת של חמאס, אלא כמעט את כל מערכת העצבים הארגונית שלו: מנהיגים בכירים, מפקדים בדרג ביניים, תשתיות צבאיות, מנהרות, בתי מלאכה, מערכי תקשורת, קשרי חוץ ומקורות מימון. המדובר בפירוק המנגנון הפיקודי של חמאס כולו.

מאז מות יחיא סינוואר, כך טוען החוקר, החמאס לא מצליח לבחור הנהגה קבועה. מועצת השורא אינה מצליחה לתפקד כבעבר, והנהגת הארגון מפוצלת בין שני קווים: חליל אל חיה, המזוהה עם המשך הקרבה לאיראן ועם מאבק מזוין, מול חאלד משעל, שמעדיף משענת סונית ופרגמטיזם יחסי מול ישראל.

המחבר מביא כדוגמה את שתיקת חמאס במשך שלושה שבועות לאחר שארצות הברית וישראל תקפו את איראן בפברואר 2026. לפי המאמר, עצם העובדה שחמאס לא ידע אפילו לפרסם תגובה אחידה לאירוע כזה מלמדת עד כמה הוא איבד את היכולת לקבל החלטות.

מעבר לכך, החמאס, כך טוען החוקר, איבד את שתי המשענות החיצוניות החשובות שלו: איראן וקטאר. בגזרת יחסי עזה-טהרן, איראן כעסה על כך שחמאס פתח במתקפת הטרור הרצחנית בשמחת תורה בלי תיאום מספק; חמאס מצידו לא קיבל מאיראן סיוע משמעותי בזמן המלחמה; ולאחר מכן גם לא הגיב בצורה ממשית כאשר איראן הותקפה. לכן, לדבריו, שני הצדדים אמנם אינם מכריזים רשמית על קרע, אבל הברית הישנה כבר אינה מתפקדת.

גם מול דוחא, טוען החוקר, חל מפנה: קטאר, שבעבר אירחה את הנהגת חמאס, נתנה לו במה באל ג'זירה והעבירה מאות מיליוני דולרים לעזה, החלה לגרש בכירים של חמאס, במיוחד לאחר רצח הירש גולדברג-פולין ודחיית הצעות להפסקת אש. חלק מן הבכירים עברו לטורקיה, אך שם תנאיהם נמוכים בהרבה.

חמאס כמעט מרושש. הוא עדיין מנסה לשלם משכורות לכ-49 אלף פקידים, אבל תשלומיו אינם סדירים. כדי לגייס כסף, הוא מטיל מיסים כבדים על סוחרים ועל חברות שמורשות להכניס סחורות לעזה. זה מצביע על כך שחמאס אולי עדיין מסוגל להפעיל אלימות מקומית, אך אינו מסוגל לנהל שלטון יציב.

מבחינה צבאית, חמאס כבר אינו מסוגל לשחזר את עוצמתו כפי שהייתה לפני ההפתעה העצומה שהנחית על ישראל. רוב הרקטות ארוכות הטווח נורו או הושמדו; בתי המלאכה, מערכי הייצור, התשתיות הכימיות ומערכות ההרכבה קבורים בהריסות; והמצור הישראלי מקשה מאוד על שיקום.

המחבר מודה שלחמאס עדיין יש נשק קל וכ-20 אלף לוחמים לפי הערכות מודיעין אמריקניות, אבל בעיניו זה מספיק כדי להפחיד סוחרים או להחזיק מחסום \square לא כדי לנהל מלחמה של ממש מול ישראל.

מעבר לכך, המחבר טוען שחמאס מאבד את התמיכה של תושבי עזה. רבים בעזה מאשימים את חמאס בכך שפתח במלחמה שהביאה לחורבן עצום: הרס או פגיעה בכ-90% מן הבתים בעזה ומותם של כ-4% מן האוכלוסייה שהייתה ברצועה לפני המלחמה.

לטענת החוקר, בספטמבר 2023, יותר מחצי מתושבי עזה ראו במאבק מזוין את הדרך הטובה ביותר לסיום הכיבוש ולהקמת מדינה פלסטינית; באוקטובר 2025 הנתון ירד ל-34%. אין זה אומר שתושבי הרצועה רוצים שלטון ישראלי או שלטון חיצוני כפוי, אלא שהם רוצים חשמל, ביטחון, חופש תנועה, עבודה, חינוך, ובעיקר \square להפסיק לקבור את ילדיהם.

אם כן, מדוע לפי אבו מוסא נמנעת ישראל מהנחתת מכה שתמוטט לחלוטין את החמאס? כי נתניהו זקוק לדימוי של חמאס כ"איום מתמשך". לדבריו, אם ישראל תכיר בכך שחמאס למעשה קרס, היא תתקשה להצדיק את המשך השליטה הצבאית בעזה, את עיכוב השיקום ואת דחיית הדיון במדינה פלסטינית.

במילים אחרות: לפי המאמר, בעבר נתניהו היה זקוק לחמאס חזק כדי לפצל בין עזה ליהודה ושומרון ולמנוע תהליך מדיני; כיום הוא זקוק ל"רוח הרפאים" של חמאס כדי להצדיק המשך שליטה ישראלית בעזה.

בתוך ים הפרשנויות סביב ישראל והחמאס מוצגת סוף סוף תזה מאתגרת. כאמור קשה להוכיח

אותה וקשה גם להפריך אותה. לפיכך היא כל כך מעניינת.

פורסם במקור ראשון, בתאריך 05 ביולי 2026.

*הדעות המובעות בפרסומי מכון משגב הן על דעת המחברים בלבד.